

Гончаренко Марина Михайлівна

*Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії гуманітарних наук
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)*

<https://orcid.org/0000-0002-6719-1919>

e-mail: m-goncharenko21@ukr.net

Караульна Наталія Вікторівна

*Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії гуманітарних наук
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)*

<https://orcid.org/0009-0005-2065-505X>

e-mail: NataliiaKaraulna@knu.ua

Сєрова Юлія Володимирівна

*Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії гуманітарних наук
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)*

<https://orcid.org/0000-0002-9211-8668>

e-mail: sierova_yu@knu.ua

ВЗАЄМОДІЯ ШТУЧНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ОНТОЛОГІЧНИЙ КОНСТРУКТ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАКТИК

Резюме

Стаття присвячена філософсько-онтологічному аналізу взаємодії штучного та емоційного інтелекту як цілісного конструкта сучасних соціальних практик. Розглянуто штучний інтелект не лише як техніко-інструментальний засіб оптимізації соціальних процесів, а як онтологічний чинник, що трансформує структури соціального буття, раціональності, темпоральності та суб'єктності в умовах цифрової реальності. Особливу увагу приділено осмисленню емоційного інтелекту як фундаментального виміру людської соціальності, пов'язаного з емпатією, моральною відповідальністю та смисловою наповненістю міжсуб'єктної взаємодії. У цьому контексті показано, що саме емоційний інтелект забезпечує збереження

гуманістичних засад соціального буття в умовах зростаючої алгоритмізації та автоматизації соціальних практик.

Наголошено на амбівалентному характері моделей взаємодії штучного й емоційного інтелекту в освіті, публічному управлінні та комунікативному просторі. Проаналізовано комплементарну, делегувальну та симулятивну моделі, кожна з яких формує різні онтологічні наслідки для соціальної взаємодії та статусу людської суб'єктності. Підкреслено, що інтеграція емоційно-чутливих алгоритмів відкриває нові можливості підвищення ефективності соціальних сервісів, водночас породжуючи ризики дегуманізації, редукції емпатії та підміни автентичних міжлюдських відносин квазі-емоційною взаємодією з цифровими системами.

Доведено, що взаємодія штучного та емоційного інтелекту є не суто технологічним процесом, а соціально-філософським і цивілізаційним викликом, який потребує збереження пріоритету людської суб'єктності та етичної рефлексії. Аргументовано, що формування гуманітарно орієнтованих стратегій цифрового розвитку можливе лише за умови гармонійного поєднання алгоритмічної раціональності з емоційним інтелектом як онтологічним ресурсом соціальної стійкості, відповідальності та солідарності в сучасному суспільстві.

Ключові слова: штучний інтелект; емоційний інтелект; соціальні практики; суб'єктність; алгоритмічна раціональність; емпатія; цифрове суспільство.

Вступ

Актуальність дослідження зумовлена стрімкою інтеграцією штучного інтелекту (далі — ШІ) у повсякденні соціальні практики — від освіти, публічного управління й медицини до комунікацій, культури та цифрової економіки. В умовах цифрової трансформації суспільства ШІ перестає бути лише техніко-інструментальним засобом і постає як повноцінний онтологічний чинник соціального буття, що впливає на способи мислення, прийняття рішень і формування ідентичностей. Водночас зростає роль емоційного інтелекту як здатності людини до емпатії, рефлексії, морального вибору та соціальної відповідальності, що набуває особливого значення в ситуаціях невизначеності, криз і гібридних загроз. Взаємодія штучного та емоційного інтелекту формує нові моделі соціальної взаємодії, трансформує уявлення про суб'єктність, агентність і межі людського в цифровому середовищі, що потребує філософського осмислення на рівні онтології сучасних соціальних практик.

Додатковий вимір актуальності дослідження пов'язаний із загостренням етичних, екзистенційних та соціально-філософських проблем, що виникають унаслідок делегування штучному інтелекту функцій,

традиційно притаманних людині. Алгоритмічне управління, автоматизовані системи ухвалення рішень та емоційно-чутливі цифрові інтерфейси поступово змінюють структуру соціальної відповідальності, механізми довіри та уявлення про свободу волі. У цьому контексті емоційний інтелект постає не лише як психологічна характеристика, а як онтологічний ресурс соціальної стійкості, що забезпечує здатність суспільства протистояти дегуманізації, технократичному редукціонізму та втраті смислів. Саме тому осмислення взаємодії штучного й емоційного інтелекту є принципово важливим для формування гуманітарно орієнтованих моделей цифрового розвитку, у яких технологічний прогрес узгоджується з цінностями людської гідності, солідарності та соціальної відповідальності.

Метою статті є філософсько-онтологічний аналіз взаємодії штучного та емоційного інтелекту як цілісного конструкта, що визначає трансформацію сучасних соціальних практик і способів соціального буття. Для досягнення поставленої мети у статті передбачено виконання таких завдань:

- по-перше, проаналізувати онтологічні передумови становлення штучного інтелекту як соціального актора в контексті цифрової реальності;
- по-друге, розкрити сутнісні характеристики емоційного інтелекту як людського виміру соціальної взаємодії та чинника збереження гуманістичних засад у технологізованому суспільстві;
- по-третє, дослідити моделі та наслідки взаємодії штучного й емоційного інтелекту у сучасних соціальних практиках, зокрема в освіті, публічному управлінні та комунікативному просторі.

Методи дослідження

Методологічною основою статті є міждисциплінарний філософсько-онтологічний підхід, що поєднує інструментарій соціальної філософії, філософії технологій, філософської антропології та етики. У дослідженні застосовано методи концептуального та категоріального аналізу для уточнення онтологічного статусу штучного й емоційного інтелекту, компаративний метод — для зіставлення людської та алгоритмічної раціональності, а також феноменологічний підхід — для осмислення емоційного досвіду як способу залученості людини в соціальне буття. Соціально-філософський аналіз сучасних практик (освітніх, управлінських, комунікативних) дозволив виявити моделі взаємодії штучного та емоційного інтелекту та окреслити їхні онтологічні й етичні наслідки. Додатково використано елементи системного та аксіологічного підходів для визначення ризиків дегуманізації й потенціалу гуманістичної інтеграції цифрових технологій у соціальний простір.

Результати дослідження

Аналіз онтологічних передумов становлення штучного інтелекту як соціального актора потребує виходу за межі суто техніко-інструментального

підходу та звернення до філософського осмислення трансформацій самого соціального буття в умовах цифрової реальності. Штучний інтелект у сучасних суспільствах перестає функціонувати виключно як допоміжний засіб оптимізації людської діяльності й дедалі частіше набуває ознак автономної агентності, що виявляється у здатності впливати на соціальні процеси, структури прийняття рішень та комунікативні практики. Це зумовлює необхідність розглядати ШІ не лише як продукт людського розуму, а як специфічний онтологічний феномен, інтегрований у тканину соціальної реальності.

Тому як слушно зауважують вітчизняні науковці, за відсутності системного нагляду та всебічного усвідомлення довгострокових наслідків упровадження штучного інтелекту існує загроза формування технологічного середовища, керованість якого з часом може бути втрачена, а його функціонування — *вступити* в суперечність із фундаментальними інтересами людини. Тому пріоритетним завданням має стати не лише інтенсифікація розвитку відповідних технологій, а й створення ефективних механізмів гарантування їхнього використання на засадах загального блага, а не в інтересах вузьких соціальних груп чи окремих держав. Перспективи розвитку штучного інтелекту визначаються не стільки рівнем науково-технічного прогресу, скільки здатністю суспільства вибудувати відповідальні моделі управління, спрямовані на зниження ризиків і максимізацію соціальної користі [1, с. 10].

Онтологічним підґрунтям такого переходу є зміна статусу технологій у структурі буття: від зовнішніх по відношенню до людини інструментів — до внутрішніх елементів соціального середовища. У цифрову епоху технології більше не локалізуються в межах матеріальних артефактів, а формують гібридні реальності, де людське й нелюдське, природне й штучне, біологічне й алгоритмічне співіснують у режимі постійної взаємодії. Штучний інтелект у цьому контексті постає як елемент «розширеної соціальності», в якій межі між суб'єктом і об'єктом, дією та автоматизованою операцією стають дедалі більш розмитими.

Важливою онтологічною передумовою соціальної агентності ШІ є процес алгоритмізації соціального життя. Алгоритми дедалі частіше виконують функції соціального посередництва: вони впливають на доступ до інформації, формують інформаційні пріоритети, здійснюють класифікацію індивідів, прогнозують поведінку та пропонують моделі рішень. Унаслідок цього ШІ набуває непрямой, але системної влади в соціальному просторі, що дозволяє говорити про його участь у виробництві соціальної реальності. Онтологічно це означає, що ШІ функціонує не як нейтральний інструмент, а як чинник, здатний модифікувати структури соціального буття.

Як один з можливих наслідків цієї реальності, можна зауважити, що Аналітичні прогнози провідних американських консалтингових структур, зокрема McKinsey, засвідчують, що протягом наступного десятиліття технологічні інновації спричинять глибоку трансформацію глобального ринку праці, потенційний економічний ефект якої оцінюється приблизно у 50 трильйонів доларів. Водночас масштаби цих зрушень охоплюють сотні мільйонів робочих позицій у різних секторах економіки. З одного боку, делегування алгоритмічним системам значної частини стандартизованих та повторюваних функцій відкриває можливості для переорієнтації людської праці на креативні, інтелектуальні та стратегічні види діяльності. З іншого боку, процеси тотальної автоматизації несуть істотні соціальні ризики, насамперед для працівників із низьким рівнем кваліфікації. У цьому контексті вже сьогодні постає нагальна потреба у формуванні ефективних механізмів соціального захисту та перекваліфікації, аби запобігти втраті людського потенціалу [2, с. 44].

Становлення ж штучного інтелекту як соціального актора також пов'язане з трансформацією уявлень про раціональність. Класична філософська традиція розглядала раціональність як виключно людську властивість, пов'язану зі свідомістю, рефлексією та моральною відповідальністю. Проте сучасні системи ШІ демонструють здатність до складних когнітивних операцій — аналізу великих масивів даних, навчання, адаптації та прогнозування, — що змушує переглянути межі раціонального як онтологічної категорії. Водночас ця «алгоритмічна раціональність» має інший онтологічний статус: вона позбавлена інтенційності, екзистенційного досвіду та ціннісної рефлексії, що принципово відрізняє її від людського мислення.

Особливу увагу в онтологічному аналізі слід приділити проблемі суб'єктності. Хоча штучний інтелект не є суб'єктом у класичному філософському розумінні, він дедалі частіше виконує функції, які традиційно приписувалися соціальним суб'єктам: ініціює дії, впливає на поведінку інших акторів, бере участь у комунікації та ухваленні рішень. Це дозволяє говорити про появу «квазі-суб'єктності» або «функціональної агентності» ШІ, яка має онтологічний, а не лише операційний характер. У такій перспективі соціальна реальність постає як поле взаємодії множинних агентів різної природи — людських, інституційних і алгоритмічних.

Не менш значущою є онтологічна зміна темпоральності соціальних процесів під впливом штучного інтелекту. Автоматизовані системи працюють у режимі прискореного часу, що трансформує ритми соціального життя, логіку прийняття рішень і саму структуру соціального досвіду. Це створює асиметрію між людською темпоральністю та алгоритмічними процесами, що, у свою чергу, впливає на відчуття контролю, відповідальності та причетності людини до соціальних процесів. Онтологічно це означає

зміну способів буття в соціальному часі, де ШІ стає активним чинником темпоральної організації реальності.

Відповідно, онтологічні передумови становлення штучного інтелекту як соціального актора полягають у глибинних трансформаціях структури соціального буття, раціональності, суб'єктності та темпоральності в умовах цифрової реальності. ШІ постає не як зовнішній технічний додаток до соціуму, а як інтегрований елемент сучасних соціальних практик, що співформує їхній онтологічний вимір. Усвідомлення цього є необхідною умовою для подальшого аналізу взаємодії штучного та емоційного інтелекту, оскільки саме на цьому рівні закладаються підстави для осмислення меж, можливостей і ризиків технологізованої соціальності.

Як справедливо підкреслює Е. Носенко, у науковому дискурсі, присвяченому проблематиці емоційного інтелекту, переважає тенденція до звуженого трактування цього феномена. Найчастіше його розглядають як відносно автономну щодо загального інтелекту сукупність метакогнітивних компетентностей, структурованих у багаторівневу систему. У межах цієї системи акцент робиться на здатностях до розпізнавання, інтерпретації та цілеспрямованої регуляції емоцій, почуттів і емоційних станів — як власних, так і інших осіб, — що забезпечує ефективне управління емоційною сферою в різних видах професійної та соціальної діяльності [3, с. 119].

Тому розкриття сутнісних характеристик емоційного інтелекту вимагає виходу за межі його суто психологічного або прикладного трактування та переходу до філософсько-онтологічного аналізу. У контексті цифрового суспільства емоційний інтелект постає не лише як індивідуальна здатність до розпізнавання, регуляції та інтерпретації емоцій, а як фундаментальний вимір людської соціальності, що забезпечує смислову цілісність соціального буття. Саме через емоційний інтелект людина утверджує себе як моральний, відповідальний і рефлексивний суб'єкт соціальних практик.

Онтологічна значущість емоційного інтелекту полягає в його безпосередньому зв'язку з екзистенційним досвідом людини. Емоції не є вторинними по відношенню до раціональності, а виступають первинним способом залученості людини у світ, формою переживання буття та основою міжсуб'єктної взаємодії. Через емоційні стани — страх, довіру, співчуття, відповідальність, солідарність — людина не лише реагує на соціальну реальність, але й активно співтворює її. В цьому сенсі емоційний інтелект є онтологічним механізмом, який забезпечує «вкоріненість» людини в соціальному світі та можливість автентичної присутності в ньому.

Доречним буде згадати Д. Стайна, який інтерпретує емоційний інтелект як інтегративну здатність особистості усвідомлювати власні емоційні стани та розпізнавати емоції інших людей. У структурі емоційного інтелекту дослідник виокремлює низку взаємопов'язаних компонентів. Передусім

ідеться про самосвідомість, що полягає у здатності особистості рефлексивно осмислювати власні переживання та розуміти їхній смисловий зміст. Не менш важливим елементом є регуляція емоцій, яка передбачає вміння прогнозувати власні реакції на потенційні події та конструктивно трансформувати негативні емоційні стани. Окреме місце займає емоційна чутливість, що виявляється у здатності до уважного сприйняття настроїв і почуттів інших людей. Завершальним складником виступають соціально-комунікативні навички, спрямовані на формування позитивних міжособистісних відносин, запобігання конфліктам і підтримання гармонійної взаємодії в процесі спілкування [4, с. 132].

У цифровому ж середовищі, де соціальні взаємодії дедалі частіше опосередковуються алгоритмами та технічними інтерфейсами, роль емоційного інтелекту суттєво зростає. Віртуалізація комунікації, зменшення безпосереднього тілесного контакту та стандартизація соціальних реакцій створюють ризик редукції людського досвіду до формалізованих моделей поведінки. У цих умовах емоційний інтелект виконує компенсаторну функцію, зберігаючи глибину міжособистісних зв'язків і запобігаючи перетворенню соціальних відносин на суто функціональні або інструментальні.

Онтологічно емоційний інтелект пов'язаний із феноменом емпатії, яка виступає базовою умовою можливості соціальності як такої. Емпатія дозволяє людині виходити за межі власного досвіду, визнавати іншого як автономного суб'єкта та формувати простір етичної взаємодії. Саме через емпатію утверджуються такі фундаментальні соціальні цінності, як гідність, взаємна повага та відповідальність. У цьому контексті емоційний інтелект постає як онтологічний ресурс гуманізму, що протистоїть тенденціям дегуманізації, притаманним надмірно технологізованим соціальним системам.

Особливого значення набуває емоційний інтелект у ситуаціях соціальної нестабільності, криз і невизначеності, характерних для сучасного світу. Глобальні виклики — війни, пандемії, екологічні загрози, масові міграційні процеси — актуалізують потребу в здатності до емоційної саморегуляції, солідарності та морального вибору. В онтологічному вимірі це означає, що емоційний інтелект забезпечує стійкість соціального буття, дозволяючи суспільству зберігати цілісність навіть за умов глибоких трансформацій.

Водночас емоційний інтелект слід розглядати як альтернативу вузько раціоналістичним моделям соціального розвитку, що зводять людину до елемента системи або носія функцій. На відміну від алгоритмічної раціональності, емоційний інтелект інтегрує когнітивні, моральні та ціннісні виміри людського досвіду. Це дозволяє розглядати його як форму «втіленої

раціональності», у якій мислення нерозривно пов'язане з переживанням, відповідальністю та етичним вибором.

У контексті взаємодії зі штучним інтелектом емоційний інтелект виконує також межову функцію, окреслюючи онтологічну відмінність між людським і штучним. Попри розвиток емоційно-чутливих алгоритмів, ШІ не здатний до автентичного переживання, екзистенційної тривоги чи моральної відповідальності. Саме тому емоційний інтелект залишається визначальним критерієм людської суб'єктності, який не може бути повністю реплікований або замінений технічними системами.

Отже, емоційний інтелект у сучасному цифровому суспільстві слід розглядати як онтологічний вимір людської соціальності, що забезпечує збереження гуманістичних засад соціального буття. Він виступає фундаментом емпатійної взаємодії, моральної відповідальності та смислової наповненості соціальних практик. Усвідомлення цієї ролі є необхідною умовою для подальшого аналізу моделей взаємодії емоційного та штучного інтелекту, оскільки саме в цій взаємодії вирішується питання про межі технологізації та збереження людського виміру сучасної соціальної реальності.

Дослідження моделей взаємодії штучного та емоційного інтелекту в сучасних соціальних практиках передбачає аналіз не лише технічних або прикладних аспектів їх поєднання, а передусім онтологічних наслідків цієї взаємодії для структури соціального буття. У цифровому суспільстві штучний інтелект дедалі частіше інтегрується в ті сфери, де традиційно домінувала емоційно забарвлена міжлюдська взаємодія — освіту, публічне управління, соціальні сервіси, комунікаційний простір. Це зумовлює формування нових гібридних моделей соціальної дії, у межах яких алгоритмічні процеси співіснують із людською емпатією, моральною відповідальністю та ціннісним вибором.

Однією з базових моделей такої взаємодії є комплементарна модель, у якій штучний та емоційний інтелекти виконують взаємодоповнювальні функції. У межах цієї моделі ШІ бере на себе завдання аналізу даних, прогнозування та оптимізації процесів, тоді як емоційний інтелект забезпечує гуманістичну орієнтацію рішень, їхню етичну легітимність і соціальну прийнятність. Онтологічно така модель передбачає збереження пріоритету людської суб'єктності, де технології залишаються інструментами, інтегрованими у людську практику, але не замінюють її смислового ядра.

Як наслідок їхня взаємна кореляція окреслює нові аналітичні горизонти осмислення феномена суб'єктності в умовах інтелектуальних зрушень, передусім у площині когнітивних процесів і взаємодії людини з технологічним середовищем. Упровадження компонентів емоційного інтелекту в архітектуру систем штучного інтелекту здатне спричинити глибинні трансформації

як соціальних взаємин, так і самих засад людської суб'єктності. Проведене дослідження еволюції ШІ крізь призму емоційного інтелекту засвідчує значний потенціал цих технологій у підвищенні результативності пізнавальної діяльності та якості міжсуб'єктної взаємодії [5].

Іншою поширеною моделлю є модель делегування, у межах якої частина соціальних функцій передається штучному інтелекту з метою підвищення ефективності та зменшення навантаження на людину. У цій конфігурації виникає ризик поступової редукції емоційного виміру соціальних практик, коли алгоритмічні рішення починають сприйматися як об'єктивні та нейтральні, попри їхню залежність від закладених параметрів і ціннісних припущень. Онтологічним наслідком такої моделі може стати зсув від міжсуб'єктної взаємодії до взаємодії з системами, що трансформує саму природу соціальних зв'язків.

Особливе місце займає симулятивна модель, у якій штучний інтелект імітує емоційні реакції та комунікативні патерни, притаманні людині. Такі системи активно використовуються у сфері сервісів, освіти, психологічної підтримки та цифрових комунікацій. Хоча вони здатні підвищувати доступність соціальних послуг, онтологічно вони створюють феномен «квазі-емпатії», що може підмінити справжню міжлюдську взаємодію. У довгостроковій перспективі це породжує загрозу ерозії автентичних емоційних зв'язків і зниження здатності до глибокого співпереживання.

Наслідки взаємодії штучного та емоційного інтелекту особливо виразно проявляються в освітніх практиках. Використання ШІ для персоналізації навчання, оцінювання та супроводу студентів відкриває нові можливості, але водночас вимагає збереження ролі викладача як носія емоційного та ціннісного досвіду. Онтологічно освіта постає як простір, де взаємодія штучного й емоційного інтелекту має бути збалансованою, щоб не звести навчальний процес до алгоритмічної оптимізації на шкоду формуванню особистості.

У публічному управлінні взаємодія цих форм інтелекту визначає якість соціальної довіри та легітимності рішень. Алгоритмічні системи можуть підвищувати ефективність управління, проте без емоційного інтелекту управлінців вони ризикують перетворитися на інструменти відчуження та бюрократичної дегуманізації. Емоційний інтелект у цьому контексті виконує роль онтологічного посередника між технічною раціональністю та соціальною справедливістю.

Комунікативний простір сучасного суспільства також зазнає глибоких змін під впливом взаємодії штучного й емоційного інтелекту, що обумовлене зближенням функціональних можливостей штучного інтелекту з когнітивними характеристиками людського розуму та спричинило появу в науковому дискурсі поняття «емоційний штучний інтелект». Під

цим терміном розуміють клас інтелектуальних систем, спроможних здійснювати розпізнавання емоційних станів людини, надавати їм смислову інтерпретацію та формувати адекватні реакції у відповідь. У межах дослідження емоційного штучного інтелекту виокремлюють два провідні методологічні підходи. Аналітичний підхід зосереджується на здатності алгоритмічних систем здійснювати аналіз емоційних проявів людини, тоді як синтетичний підхід орієнтований на інтеграцію та відтворення комплексу емоційних функцій у машинних моделях. Обидві дослідницькі стратегії акцентують ключову ознаку емоційного штучного інтелекту — здатність до ідентифікації та інтерпретації емоційних станів. З прикладної точки зору найбільший потенціал емоційного штучного інтелекту виявляється у соціальній та медичній сферах. Сучасні напрями соціальної робототехніки активно використовують технології емоційної взаємодії у роботі з людьми з інвалідністю та особами похилого віку. Паралельно з цим широкого поширення набувають персональні сенсорні пристрої — носимі браслети, біосенсорні системи та нейротехнологічні засоби, які застосовуються для розвитку емоційної саморефлексії та вдосконалення навичок саморегуляції [6, с. 118–119].

Отже, взаємодія штучного та емоційного інтелекту формує складний онтологічний конструкт сучасних соціальних практик, у межах якого визначаються нові форми суб'єктності, соціальної взаємодії та відповідальності. Залежно від обраних моделей ця взаємодія може сприяти гуманізації цифрового суспільства або, навпаки, посилювати тенденції дегуманізації та відчуження. Саме тому філософське осмислення наслідків цієї взаємодії є необхідною передумовою для формування етично виважених і соціально стійких стратегій розвитку технологій у сучасному світі.

Висновки

У результаті проведеного дослідження встановлено, що взаємодія штучного та емоційного інтелекту постає не як суто технологічний або прикладний феномен, а як складний онтологічний конструкт, що визначає трансформацію сучасних соціальних практик і самого способу соціального буття. Штучний інтелект у цифровому суспільстві дедалі більше набуває ознак функціональної агентності, впливаючи на структури раціональності, темпоральності та прийняття рішень, водночас залишаючись позбавленим інтенційності, екзистенційного досвіду й моральної відповідальності.

Натомість емоційний інтелект виявляється фундаментальним онтологічним виміром людської соціальності, що забезпечує емпатійну взаємодію, смислову цілісність соціальних зв'язків і збереження гуманістичних засад у технологізованому середовищі. Проаналізовані моделі взаємодії — комплементарна, делегувальна та симулятивна — засвідчують амбівалентний характер цього процесу: за умов збереження пріоритету

людської суб'єктності штучний інтелект здатний посилювати ефективність соціальних практик, тоді як надмірне делегування або імітація емоцій загрожують редукцією міжсуб'єктної взаємодії та дегуманізацією соціального простору.

Особливої ваги набуває баланс між алгоритмічною раціональністю та емоційним інтелектом у сферах освіти, публічного управління й комунікації, де від цього співвідношення залежить рівень довіри, відповідальності та соціальної стійкості. Узагальнюючи, можна стверджувати, що філософське осмислення взаємодії штучного та емоційного інтелекту є необхідною передумовою формування етично виважених і гуманітарно орієнтованих стратегій цифрового розвитку, у межах яких технологічний прогрес не підмінює, а підтримує й посилює людський вимір соціального буття.

Список посилань

1. Штучний інтелект в Україні: виклики та перспективи [Електронний ресурс]. Київ: Центр Разумкова, 2025. Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/images/2025/10/10/2025-AI.pdf>
2. Піжук О. І. Штучний інтелект як один із ключових драйверів цифрової трансформації економіки. Економіка, управління та адміністрування. 2019. № 3 (89). С. 41-46. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2019-3\(89\)-41-46](https://doi.org/10.26642/ema-2019-3(89)-41-46).
3. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як форма прояву важливої складової особистісного потенціалу — рефлексивної свідомості. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Педагогіка і психологія. 2012. Т. 20. Вип. 18. С. 116-122.
4. Льошенко О. А. Особливості формування поняття «емоційний інтелект». Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2012. Вип. 17. С. 128-134.
5. Варипаєв О., Байрамова О., Сільвестрова О. Емоційний інтелект та штучний інтелект: філософська рефлексія суб'єктності в процесах пізнання. Філософія та управління. 2025. № 2 (6). Стаття ерго0032. DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.2.02>.
6. Дерев'янюк С. П., Примак Ю. В., Ющенко І. М. Штучний інтелект та емоційний штучний інтелект як феномени сучасної когнітивної психології. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія». Острого: Вид-во НаУОА, 2020. № 11. С. 115-119.

References

1. Razumkov Centre. (2025). Artificial intelligence in Ukraine: Challenges and prospects. <https://razumkov.org.ua/images/2025/10/10/2025-AI.pdf>
2. Pizhuk, O. I. (2019). Artificial intelligence as one of the key drivers of the digital transformation of the economy. *Economics, Management and Administration*, (3(89)), 41-46. [https://doi.org/10.26642/ema-2019-3\(89\)-41-46](https://doi.org/10.26642/ema-2019-3(89)-41-46)
3. Nosenko, E. L. (2012). Emotional intelligence as a form of manifestation of an important component of personal potential-reflective consciousness. *Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: Pedagogy and Psychology*, 20(18), 116-122.
4. Lioshenko, O. A. (2012). Specifics of the formation of the concept of “emotional intelligence.” *Current Issues of Sociology, Psychology and Pedagogy*, (17), 128-134.
5. Varypaiev, O., Bairamova, O. & Silvestrova, O. (2025). Emotional intelligence and artificial intelligence: A philosophical reflection on subjectivity in cognitive processes. *Philosophy and Governance*, (2(6)), Article epg0032. <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.2.02>
6. Derevianko, S. P., Prymak, Yu. V. & Yushchenko, I. M. (2020). Artificial intelligence and emotional artificial intelligence as phenomena of modern cognitive psychology. *Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series: Psychology*, (11), 115-119.

Maryna Honcharenko

*PhD in Philosophy, Associate Professor Department of Philosophy of the Humanities
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)
<https://orcid.org/0000-0002-6719-1919>
e-mail: m-goncharenko21@ukr.net*

Nataliia Karaulna

*PhD in Philosophy, Associate Professor Department of Philosophy of the Humanities
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)
<https://orcid.org/0009-0005-2065-505X>
e-mail: NataliiaKaraulna@knu.ua*

Yuliia Sierova

*PhD in Philosophy, Associate Professor Department of Philosophy of the Humanities
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)
<https://orcid.org/0000-0002-9211-8668>
e-mail: sierova_yu@knu.ua*

**THE INTERACTION OF ARTIFICIAL AND EMOTIONAL
INTELLIGENCE AS AN ONTOLOGICAL CONSTRUCT OF
CONTEMPORARY SOCIAL PRACTICES**

Abstract

The article is devoted to a philosophical and ontological analysis of the interaction between artificial and emotional intelligence as an integral construct of contemporary social practices. Artificial intelligence is considered not merely as a technical and instrumental means of optimizing social processes, but as an ontological factor that transforms the structures of social being, rationality, temporality, and subjectivity under conditions of digital reality. Particular attention is paid to the interpretation of emotional intelligence as a fundamental dimension of human sociality associated with empathy, moral responsibility, and the meaningful content of intersubjective interaction. In this context, it is demonstrated that emotional intelligence ensures the preservation of the humanistic foundations of social being amid the growing algorithmization and automation of social practices.

The ambivalent nature of models of interaction between artificial and emotional intelligence in education, public administration, and the communicative sphere is emphasized. Complementary, delegative, and simulative models are analyzed, each of which produces different ontological consequences for social interaction and the status of human subjectivity. It is stressed that the integration of emotionally sensitive algorithms opens new opportunities for increasing the efficiency of social services, while simultaneously generating risks of dehumanization, the reduction of empathy, and the substitution of authentic interpersonal relations with quasi-emotional interaction mediated by digital systems.

It is argued that the interaction between artificial and emotional intelligence is not a purely technological process, but a socio-philosophical and civilizational challenge that requires the preservation of the priority of human subjectivity and ethical reflection. The article substantiates that the formation of humanistically oriented strategies of digital development is possible only under conditions of a harmonious combination of algorithmic rationality with emotional intelligence as an ontological resource of social resilience, responsibility, and solidarity in contemporary society.

Keywords: artificial intelligence; emotional intelligence; social practices; subjectivity; algorithmic rationality; empathy; digital society.

Надійшла до редакції 17.10.2025

Прийнято до друку 25.11.2025

Оприлюднено 29.12.2025